

DOLNOŚLĄSKA

Solidarności

Nr 7-8 (467-468) • Wrocław, 22.08.2024 r. • ISSN 1641-0688 • redakcja.wroc@solidarnosc.org.pl

3 Pielgrzymka na Górę Igliczną

4 Oświata przekazała postulaty

5 Prawo pracy

6 Palarnia w miejscu pracy

1980-2024

**44. ROCZNICA
POROZUMIENÍ SIERPNIOWYCH**

**Wystawę planszową pt. „Czterdzieste urodziny Ogórka”,
wspólne przedsięwzięcie Centrum Historii Zajezdnia
i Zakładu Narodowego im. Ossolińskich,
można oglądać na dziedzińcu Ossolineum
przy ul. Szewskiej 37 do 8 września 2024 roku.**

Niepokój w branżach

Lipcowe posiedzenie (8.07) Zarządu Regionu dolnośląskiej Solidarności poświęcone było, oprócz uchwał wewnętrznych, omówieniu sytuacji w branżach.

Głosowanie jednej z uchwał

Działacze kolejowej Solidarności określają sytuację wokół PKP Cargo jako tragiczną, gdyż ogłoszony w połowie roku zamiar zwolnień grupowych (ponad 4 tys osób) w spółce pociągnie za sobą dalsze zwolnienia w firmach ściśle współpracujących z jednym z największych przewoźników w Europie.

O stagnacji w branży AGD mówił Krzysztof Domagała. Powodem mogą być w jego ocenie decyzje konsumentów, którzy wobec rosnących cen energii odkładają zakup sprzętu na dalszą przyszłość.

Wobec polityki rządu protestować będą w piątek 12 lipca leśnicy w Warszawie oraz przed urzędami wojewódzkimi.

To tylko niektóre z licznych sygnałów o pogorszeniu się nastrojów w zakładach pracy zgłaszanych przez działaczy. Kazimierz Kimso, przewodniczący ZR zwrócił uwagę, że czas wakacji nie oznacza, iż Związek przestanie monitorować bieżącą sytuację, która, jak widać, nie nastraja optymistycznie.

Tomasz Wójcik przybliżył zebrany stan prac zespołu Komisji Krajowej, przygotowującej raport na temat skutków Zielonego Ładu.

Członek prezydium ZR Bogusław Jurgielewicz przedstawił zebrany informację o spółce Nasz Dom, a zastępca przewodniczącego Grzegorz Makul przedstawił kalendarz obchodów rocznicy Sierpnia '80.

MR

PKP CARGO

Dialog – tak, dyktatura – nie!

Pod siedzibą Dworca Głównego PKP we Wrocławiu odbyła się akcja protestacyjna Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” PKP Cargo SA z Dolnośląskiego Zakładu Spółki.

Akcję wsparł Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk, a także liderzy jeleńogórskiej i legnickiej Solidarności Franciszek Kopec i Bartosz Budziak.

Petycję w obronie pracowników dyrektorowi Zakładu PKP Cargo złożyli szefowie organizacji zakładowej wraz z wiceprzewodniczącym Regionu Piotrem Majchrzakiem, Barbarą Miszczuk, członkiem Prezydium ZR i Wiesławem Natankiem, członkiem ZR.

Zarząd PKP Cargo SA poinformował w komunikacie, że uchwałą podjął decyzję o przeprowadzeniu zwolnień grupowych.

Uczestnicy protestu zwracali uwagę, że jedynym pomysłem pracodawcy na ratowanie spółki jest wyrzucenie 30 proc. załogi na bruk. W ich ocenie zarząd spółki nie podjął próby wypracowania jakichkolwiek innych rozwiązań w drodze dialogu ze stroną społeczną.

– Zwolnienie 30 proc. ludzi spowoduje niewydolność PKP Cargo. Już teraz, gdy część osób jest na nieświadczymu pracy, klienci chcą z nami zrywać umowy, ponieważ nie jesteśmy w stanie obsłużyć klienta w sposób taki, jaki się należy. Brakuje maszynistów, brakuje rewidentów, brakuje ustawiaczy – komentował decyzję o zwolnieniu do 30 proc. pracowników podjętą przez Zarząd PKP Cargo Henryk Grymel, przewod-

niczący Krajowej Sekcji Kolejarzy NSZZ „Solidarność”.

– My, jako związki zawodowe, od samego początku nie zgadzamy się z tą decyzją.

Według nas najpierw powinien być przedstawiony plan restrukturyzacji, plan naprawczy. Bo skąd wzięto te 4142 osoby czy 30 proc. załogi? Powinien więc zostać nam pokazany plan naprawczy, który jest tajny, w którym będzie opisane,

Henryk Grymel

jaki jest stan firmy. Do tego się powinno nałożyć zatrudnienie i wtedy wyjdzie, czy jest nadwyżka i jaka. Jest to logiczne. Wtedy moglibyśmy, jako związki, wyjść do ludzi i wytłumaczyć im, że jest taka potrzeba, niestety, że jest przerost zatrudnie-

nia. Trzeba iks osób zwolnić, żeby reszta miała pewną pracę i stabilność. Ale w tej sytuacji, skąd my wiemy, że jak oni zwolnią 30 proc., to za pół roku nie zwolnią jeszcze kolejnych 10 czy 15 proc.? Przecież to są liczby wzięte z księżycy – tłumaczy przewodniczący Grymel.

Według nas jest to robione bez głowy i bez sensu. Za chwilę PKP Cargo będzie

niewydolne, a obce spółki ukraińskie, niemieckie, czeskie przejmą rynek. Chcę zaznaczyć, że rynek jest wart w tej chwili 5 miliardów złotych. Ruszy CPK, zacznie się za chwilę odbudowa Ukrainy, wywóz zboża z Ukrainy. Wszystko pójdzie przez Polskę. Moim zdaniem ktoś teraz tu kombinuje, jak wyeliminować Cargo z tego potężnego rynku przewozowego – mówi Henryk Grymel.

W chwili zamykania numeru „DS” nie były jeszcze znane rezultaty kolejnej tury rozmów do jakich doszło 21 sierpnia w spółce PKP Cargo SA. Ze względu na wagę tematu, o dalszych losach pracowników tej firmy będziemy informować.

Jw., TYSOL

FOT. WIESŁAW NATANEK

**ZATRZYMAJ
ZIELONY ŁAD**
PODPISZ, ZANIM ZRUJNUJĄ CI ŻYCIE
www.preczzzielonymladem.pl

- 🌿 Zniszczenie polskiego rolnictwa
- 🌿 Drogi prąd i ciepło. Zakaz ogrzewania gazem i węglem
- 🌿 Zakaz aut spalinowych. Gigantyczne opodatkowanie paliw
- 🌿 Przymusowe dostosowanie budynków do „zeroemisyjności”
- 🌿 Upadek lub ucieczka przemysłu. Bezrobocie
- 🌿 Drożyzna w sklepach. Ogromne koszty transportu

**PODPISZ WNIOSEK
O REFERENDUM OGÓLNOKRAJOWE
W SPRAWIE ZIELONEGO ŁADU**

Pielgrzymka na Igliczną

Region Dolny Śląsk zainaugurował obchody powstania Związku, od uroczystej Mszy Świętej w Sanktuarium Matki Bożej Przyczyny Naszej Radości – Marii Śnieżnej na Górze Igliczna.

Kapelan dzierzoniowskiej i świdnickiej Solidarności ks. Marcin Czchnowski i kustosz sanktuarium ks. Wojciech Iwanicki

Pielgrzymi w świątyni

Figurka Matki Boskiej Śnieżnej

mieli wsparcie duchowe. Była msza dla strajkujących i poparcie w dokumentach i komunikatach kościelnych, mimo prób manipulowania ich treści przez ówczesne władze komunistyczne.

W sobotę (17.08.) po mszy rozpoczął się piknik przygotowany przez leśników z Międzyregionalnej Sekcji Pracowników Leśnictwa NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk.

W uroczystościach wzięli udział związkowcy z naszego Regionu wraz z przedstawicielami prezydium ZR – przewodniczący Kazimierz Kimso, zastępcy: Grzegorz Makul i Piotr Majchrzak oraz To-

masz Wójcik, członek prezydium. Zgromadzonych w świątyni oraz zebranych przed kościołem serdecznie powitał kustosz sanktuarium ks. Wojciech Iwanicki.

W homilii wygłoszonej przez ks. Marcina Czchnowskiego poruszony został temat narodzin Solidarności na Wybrzeżu w 1980 r. Kapelan dolnośląskiej Solidarności przypomniał troskę i zaangażowanie duchownych o to, aby strajkujący

Piknik w Marianówce

Pocztę sztandarową

Stoisko Lasów Państwowych oblegane przez dzieci i dorosłych

Pamiątkowe zdjęcie przy sanktuarium

Od 1991 r. do 2000 r. „Co Tydzień »S«”

Redagują:

Marcin Raczkowski (redaktor naczelny), Paweł Chabiński, Janusz Wolniak

Adres:

53-661 Wrocław,
pl. Solidarności 1/3/5 I piętro, pok. 104
tel.: 601 163 204;
e-mail:
redakcja.wroc@solidarnosc.org.pl

Wydawca:

Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.
Oddział Poligrafia – Drukarnia Sosnowiec

Nakład: 5500 egz.

Numer zamknięto: 20.08.2024 r.

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania tekstów.

strona internetowa Regionu Dolny Śląsk NSZZ „S”:
www.solidarnosc.wroc.pl

Postulaty oświaty przekazane nowemu ministerstwu

Związkowcy z oświaty pracownicy spędzili wakacje. W lipcu odbyła się Rada Sekcji Krajowej, a w międzyczasie doszło w ministerstwie edukacji do spotkań zespołów problemowych. Ponadto działacze uchwalili kilka ważnych stanowisk w kluczowych dla środowiska sprawach.

Podwyżka płac, która została wprowadzona w tym roku, tylko doraźnie zaspokoila nadzieje nauczycieli. Od wielu lat Solidarność oświatowa podkreśla, że trzeba wypracować rozwiązania dotyczące powiązania wyn-

liczby godzin przydzielonych w danym dniu, rozliczana jak godzina ponadwymiarowa. Postulują przyjąć przepisy, które uregulują kwestie wynagrodzenia za opiekę nad dziećmi na wycieczkach szkolnych w nocy w taki sposób, aby opie-

Ocena pracy i awans zawodowy

Związkowcy zabrali też głos w sprawie zmian prawnych dotyczących oceny pracy i awansu zawodowego.

Najważniejsze kwestie ognisku-

Urlopy i emerytury

Rada KSOiW NSZZ „Solidarność” zabrała też głos w sprawie urlopu dla poratowania zdrowia, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego i wcześniejszych emerytur nauczycieli.

Rada KSOiW NSZZ „Solidarność” domaga się od Ministerstwa Edukacji Narodowej, aby wspólnie ze związkami zawodowymi pilnie podjąć rozmowy w zakresie zmiany przepisów dotyczących: urlopu dla poratowania zdrowia. KSOiW oczekuje zmiany art. 73 ustawy Karta Nauczyciela poprzez dodanie ust. 2a w brzmieniu: „2a. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do nauczycieli, którzy nabyli uprawnienia do emerytury, o której mowa w art. 88a ustawy. Taki zapis umożliwi nauczycielom skorzystanie z urlopu dla poratowania zdrowia, mimo iż spełnią kryteria do skorzystania z wcześniejszej emerytury na podstawie art. 88a. Zmiana da nauczycielom możliwość pracy do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego (kobiety 60 lat i mężczyźni 65 lat) i skorzystanie z urlopu dla poratowania zdrowia.

Postuluje też zmianę nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. KSOiW wnosi o zmianę w ustawie z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych polegającą na skreśleniu ust. 2 w art. 9. Stosując zapis art. 9, ust. 2 w obecnym brzmieniu, uniemożliwia się nauczycielom, którzy nabyli prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, dalszego kontynuowania pracy w szkole. Skreślenie zapisu ust. 2 umożliwi nauczycielom, pobierającym nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, pod-

jęcie zatrudnienia w szkole i jednostkach, o których mowa w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz pozytywnie wpłynie na uzupełnienie braków kadrowych. Mając na uwadze zastosowanie proponowanego rozwiązania w ujęciu długookresowym, można rozważyć ewentualnie: jaki powinien być maksymalny wymiar tego zatrudnienia, w jaki sposób zabezpieczyć etaty nauczycieli już zatrudnionych w danej szkole. Biorąc pod uwagę fakt, że w przyszłym roku szkolnym dzieci z Ukrainy będą objęte obowiązkiem szkolnym, nie będzie zachodziła konieczność wprowadzenia kolejnych zmian do ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. Nie będzie wymagane, aby do szkoły uczęszczał co najmniej jeden obywatel Ukrainy, żeby osoby na świadczeniach kompensacyjnych mogły świadczyć pracę.

Związkowcy chcą też wcześniejszych emerytur nauczycieli (art. 88a Karty Nauczyciela). Jeżeli nauczyciel przedłuży swoją aktywność zawodową i przejdzie na emeryturę w późniejszym wieku: kobieta w wieku 61 lat, mężczyzna w wieku 66 lat to otrzyma 20% naliczonego świadczenia. Zrekompensuje to chociaż częściowo nauczycielowi wieloletnie niedobory powstałe w regulacjach płacowych w okresie aktywności zawodowej nauczyciela zatrudnionego zgodnie z art. 1 Karty Nauczyciela.

Zaniedbania, które wystąpiły na przestrzeni lat, dotyczące bardzo niskich regulacji płacowych, miały decydujący wpływ na to, że grupa zawodowa nauczycieli nie mogła zgromadzić wyższej kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne. Jak wynika z danych statystycznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, średnia wysokość świadczeń wypłacanych nauczycielom jest znacząco niższa niż w innych grupach zawodowych. Niestety obecnie występują niekorzystne unormowania prawne dla osób chcących skorzystać z emerytury z art. 88a Karty Nauczyciela.

Opr. JANUSZ WOLNIAK

Pod hasłem „Nauczycielu, co mam czynić” w dniach 1-2 lipca br. odbyła się Ogólnopolska Pielgrzymka Nauczycieli i Wychowawców na Jasną Górę. Brali w niej udział nauczyciele z oświatowej „Solidarności” z Dolnego Śląska z przewodniczącą Danutą Utratą.

grodzień nauczycieli z przeciętnym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw / w gospodarce. Związkowcy chcą, by takie rozwiązania wprowadzić do projektu znajdującego się w Komisji Sejmowej. I tu wszystkie związki idą jednym frontem.

W stanowisku Rady KSOiW NSZZ „Solidarność” z dnia 22 lipca 2024 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli, doraźnych zastępstw, godzin ponadwymiarowych, wynagrodzenia w czasie wycieczek, dodatków, nagród i urlopów związkowcy postulują też ujednoczenie zasady rozliczania godzin ponadwymiarowych na poziomie ustawowym poprzez likwidację w art. 30 ust. 6 pkt 2 Karty Nauczyciela, który mówi, że szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw ustala samorząd terytorialny w regulaminie wynagradzania nauczycieli.

Wycieczki szkolne

Chcą też, by ustalić zasady wynagradzania nauczycieli za wycieczki szkolne tak, aby każda godzina pracy nauczyciela na wycieczce była płatna i w przypadku przekroczenia przez nauczyciela

ka w nocy była uznana za pracę w porze nocnej.

Nagrody jubileuszowe

Oprócz tego chcą zmienić zasady wypłacania nagród jubileuszowych. Nagroda powinna przysługiwać nauczycielowi również po 45 latach pracy. Nagroda po 20 latach powinna wynosić 100% wynagrodzenia nauczyciela, a nie jak dotychczas 75% wynagrodzenia i wzrastać o 50% za każde kolejne 5 lat pracy, aby docelowo po 45 latach nauczyciel mógł otrzymać nagrodę jubileuszową w wysokości 350% wynagrodzenia nauczyciela.

W postulatach jest sprawa zasad naliczania m.in. dodatku za wychowawstwo i opiekę w oddziałach przedszkolnych, aby ustalić wysokość dodatku na poziomie 15% wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela mianowanego. Dodatkowo powinni zostać objęci również opiekunowie klas w centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego, w internatach, w świetlicach szkolnych, nauczyciele opiekujący się zespołami edukacyjno-terapeutycznymi oraz w grupach wychowawczych, jak również nauczyciele pełniący funkcję koordynatora klas przygotowawczego (OPW).

jące się wokół oceny pracy dotyczą:

- likwidacji konieczności dokonywania oceny pracy nauczyciela po ustaniu stosunku pracy,
- uproszczenia procedur i przygotowanie kwantyfikatorów, które wykluczą uznaniowość oceny pracy,
- obecności przedstawiciela związku zawodowego na każdym etapie uzyskiwania oceny,
- wydłużenia procedury dokonania oceny o czas trwania wakacji i ferii,
- możliwości uczestniczenia nauczyciela w procedurze odwołania od oceny z prawem do zabierania głosu i odnoszenia się do zarzutów lub nieścisłości również podczas pracy zespołu odwoławczego,
- jasnej i sformalizowanej procedury wyboru członków zespołu odwoławczego na terenie szkoły, możliwości weryfikacji prawidłowości powołania przedstawiciela rady pedagogicznej i rady rodziców.

W kwestii awansu zawodowego nauczycieli Solidarność postuluje pozostawienie dwóch stopni awansu zawodowego – mianowanego i dyplomowanego oraz uporządkowanie i wprowadzenie korekt w obowiązujących przepisach dot. awansu zawodowego, zamiast nowej koncepcji awansu.

W Wieluniu, gdzie odbyło się wyjazdowe prezydium KSOiW, działacze złożyli kwiaty pod pomnikiem Bohaterów Powstania Styczniowego

Rozprawy zdalne

Nowelizacja z 7 lipca 2023 r. wprowadziła do kodeksu postępowania cywilnego także możliwości prowadzenia rozpraw zdalnych i dowodów na odległość, jak również nowe zasady przesłuchania na odległość świadków i stron.

Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość (posiedzenie zdalne), jeżeli: nie stoi temu na przeszkodzie względ na charakter czynności, które mają być dokonane na posiedzeniu, a przeprowadzenie posiedzenia zdalnego zagwarantuje pełną ochronę praw procesowych stron i prawidłowy tok postępowania (art. 151 §2 kpc). W takim przypadku na sali sądowej przebywają sąd i protokolant. Przewodniczący zarządza o posiedzeniu zdalnym z urzędu lub na uzasadniony wniosek osoby, która ma uczestniczyć w posiedzeniu i wskazała adres poczty elektronicznej. O posiedzenie zdalne może wnosić strona albo inny uczestnik posiedzenia. Termin do złożenia wniosku o przeprowadzenie posiedzenia zdalnego wynosi 7 dni od dnia doręczenia wezwania

na posiedzenie. Decyzja o przeprowadzeniu posiedzenia zdalnego każdorazowo podejmowana będzie przez przewodniczącego.

Jeśli osoba wezwana, którą zawiadomiono o rozprawie zdalnej, nie ma możliwości technicznych lub umiejętności do zdalnego udziału w posiedzeniu, sąd zapewnia takiej osobie udział w rozprawie z innego sądu, najczęściej właściwego dla miejsca zamieszkania tej osoby.

Osoba biorąca udział w posiedzeniu zdalnym, przebywając poza budynkiem sądu, jest zobowiązana poinformować sąd o miejscu, w którym przebywa oraz dołożyć wszelkich starań, aby warunki w miejscu jej pobytu licowały z powagą sądu i nie stanowiły przeszkody do dokonania czynności procesowych z jej udziałem. Zatem nie ulega wątpliwości, że aktualnie istnieje możliwość udziału w posiedzeniu zdalnym z każdego miejsca

na świecie, jednak z zachowaniem powagi sądu. Konieczny jest tylko dostęp do kamery oraz dostęp do internetu zapewniający stabilne i płynne połączenie z sądem.

Sąd zawiadamiając o posiedzeniu zdalnym, informuje uczestników o możliwości i sposobie przyłączenia się do posiedzenia zdalnego i poucza się, że zamiar skorzystania z tej formy udziału w posiedzeniu należy zgłosić najpóźniej na 3 dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia. Do skutecznego zgłoszenia wystarcza zachowanie formy za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Jeżeli posiedzenie jest zdalne, sąd nie powinien odmówić uczestnikowi, który zgłosił zamiar zdalnego uczestnictwa, możliwości zdalnego udziału w posiedzeniu. Możliwe jest także przesłuchanie zdalnie stron, jak również biegłych sądowych. Termin do złożenia wniosku o umożliwienie zdalnego udziału

w posiedzeniu np. przez świadka wynosi 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia albo wezwania na posiedzenie. Wniosek nie jest dla przewodniczącego wiążący. Przewodniczący może, lecz nie musi zarządzić przeprowadzenie posiedzenia zdalnego. Jeżeli nie występują przeszkody obiektywnie (techniczne) uniemożliwiające skorzystanie z rozprawy zdalnej, a charakter czynności się temu nie sprzeciwia, przewodniczący nie powinien odmawiać stronom czy ich pełnomocnikom udziału w sposób zdalny.

Zgodnie z art. 235 §2 i 3 kpc, jeżeli charakter dowodu się temu nie sprzeciwia, sąd orzekający może postanowić, że jego przeprowadzenie nastąpi na odległość w ramach posiedzenia zdalnego. Strona może sprzeciwić się przesłuchaniu świadka poza salą sądową w ramach posiedzenia zdalnego, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia uzyskania informa-

cji o zamiarze przeprowadzenia dowodu w taki sposób. W razie skutecznego wniesienia sprzeciwu sąd wzywa świadka do osobistego stawiennictwa na sali sądowej.

Istotne jest, że zdalnie strony mogą zawrzeć nawet ugody sądową. W takiej sytuacji treść ugody zawartej przed sądem zdalnie wciąga się do protokołu rozprawy albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu, a niemożność podpisania ugody sąd stwierdza w protokole.

Innym rozwiązaniem może być zawarcie ugody przed sądem ustnie, przesłanie tekstu ugody stronom (pełnomocnikom), którzy podpisaną ugody złożą w sądzie. Ewentualnie możliwe jest zawarcie ugody przed sądem ustnie, wydrukowanie i pozostawienie akt wraz z wydrukowaną ugody do podpisania przez strony lub ich pełnomocników.

EDYTA SMOLARCZYK-LIGEZA
RADCA PRAWNY

32. BIEG SOLIDARNOŚCI

7.09.2024

9:30 – biegi młodzików
12:30 – biegi dzieci
16:00 – bieg główny

UWAGA! Zapisy do wszystkich biegów przez internet!

Start i meta – Hotel „WODNIK” – Wrocław, ul. Na Grobli 28

Regulamin, zapisy – www.bieg.solidarnosc.wroc.pl

Od godz. 17:00 zapraszamy na festyn rodzinny

ORGANIZATORZY: Region Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”
Dolnośląskie Stowarzyszenie Kultury Zdrowotnej i Sportu NSZZ „Solidarność”

PATRONAT HONOROWY:

Marszałek Woj. Dolnośląskiego
Paweł Gancarz

Prezydent Wrocławia
Jacek Sutryk

Życzliwość jest niewystarczająca

Emerytury stażowe były jednym z tematów posiedzenia sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny 26 lipca br. Opinia Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na temat emerytur stażowych jest przychylna dla wprowadzenia rozwiązania od lat postulowanego przez Solidarność.

Nie przedstawiono jednak opinii rządu, o co zabiegali związkowcy podczas posiedzenia.

Cieszy nas to stanowisko, ale nie ma wiążącego charakteru. Cieszy życzliwość pana ministra Gajewskiego, ale w tym wypadku życzliwość jest niewystarczająca – powiedział Henryk Nakonieczny, ekspert NSZZ „Solidarność”.

Do tej kwestii odniósł się podczas posiedzenia także minister Gajewski. – Niezwłocznie przystąpimy do przygotowania tego stanowiska rządu oraz podjęcia wszelkich ana-

liz, zarówno o charakterze prawnym, proceduralnym, organizacyjnym, technicznym i oczywiście finansowym, tak żeby stanowisko to w maksymalnym możliwym stopniu bazowało na aktualnej wiedzy i aktualnym stanie rzeczy – powiedział.

– Jest to rozwiązanie (emerytury stażowe, przyp. red.), które w sposób bardzo istotny wpływa na sytuację ubezpieczonych, jest

dla nich ważne, więc ja widzę tutaj bardzo dużą przestrzeń na dialog społeczny – dodał minister.

Czekamy na prace merytoryczne

Henryk Nakonieczny przekonywał z kolei, że jak najszybciej powinny rozpocząć się prace merytoryczne nad projektem. Podkreślił, że projekt był szeroko konsultowany społecznie. Kilkaset tysięcy osób podpisało się pod nim w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.

– Mam nadzieję, że rzeczywiście rozpoczniemy już szczegółową pracę nad projektem, bo my również się nie upieramy nad tym, że to rozwiązanie jest jedyne możliwe i objawione. Są możliwości stosowania różnego rodzaju zabezpieczeń, barier, żeby zmniejszyć liczbę uprawnionych. Można również wprowadzenie emerytur stażowych rozłożyć w czasie, żeby zmniejszyć koszt jego wprowadzenia. Sami mamy wiele takich pomysłów. Tylko chcielibyśmy, żeby szanowna komisja rozpoczęła już pracę merytoryczną, a nie tylko oczekiwała na stanowisko rządu – dodał.

Rozwiązanie zgodne z oczekiwaniami społecznymi

Obywatelski projekt dotyczący emerytur stażowych opracowany przez Solidarność zakłada wprowadzenie do polskiego systemu prawnego emerytury przysługującej osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 roku, które osiągnęły okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn.

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie do polskiego systemu emerytalnego, zarówno powszechnego, jak i rolniczego, emerytury przysługującej wyłącznie z tytułu osiągniętego okresu ubezpieczenia zwanej emeryturą stażową. „Jest to rozwiązanie zgodne z oczekiwaniami społecznymi osób, które ze względu na utratę sił będącą konsekwencją długiego okresu wykonywania pracy zarobkowej nie są w stanie kontynuować jej wykonywania aż do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego” – napisano w uzasadnieniu projektu.

Wedle projektu ubezpieczony miałby prawo do dokonania wyboru momentu zakończenia pracy zarobkowej. Aby zwiększyć swoją emeryturę, ubezpieczony legitymujący się dobrym stanem zdrowia mógłby kontynuować pracę zarobkową również po osiągnięciu wymaganego stażu ubezpieczeniowego.

Jednocześnie autorzy projektu podkreślają, że uzależnienie prawa do emerytury stażowej od

spełnienia warunku przysługiwania emerytury w kwocie nie niższej niż najniższe świadczenie emerytalne prowadzić będzie do istotnego ograniczenia kosztów wprowadzenia tego rozwiązania.

14. postulat

O emerytury stażowe Solidarność walczy już od niemal 44 lat. W 1980 roku to rozwiązanie było treścią 14. Postulatu Sierpniowego. Stażówki były wpisywane w umowy programowe, jakie Solidarność podpisywała z kandydatem na prezydenta Andrzejem Dudą. We wrześniu 2021 roku w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej projekt został złożony w Sejmie, a w grudniu tego roku odbyło się jego pierwsze czytanie. Powtórne czytanie projektu odbyło się 8 lutego tego roku. Po nim projekt skierowano do prac w komisji. Mimo iż od tego momentu minęło niemal pół roku, prace nad nim w sejmowej komisji nie rozpoczęły się.

ŹRÓDŁO:
TYSOL.PL

Henryk Nakonieczny

FOT. MARCIN RACZKOWSKI

Palarnia w miejscu pracy

Zgodnie z obecnymi zasadami higieniczno-sanitarnymi, pracodawca nie ma obowiązku tworzyć palarni. Natomiast pracownicy, którzy palą, zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu, mają jedynie zakaz palenia w pomieszczeniach, w których pracują inni pracownicy.

Palarnia musi być odpowiednio oznaczona i służyć wyłącznie do palenia wyrobów tytoniowych, uwzględniając e-papierosy. Trzeba również pamiętać, by palarnia była zaopatrzona w wywiewną wentylację mechaniczną lub system filtracyjny, aby dym tytoniowy, para z papierosów elektronicznych lub substancje uwalniane za pomocą nowatorskiego wyrobu tytoniowego nie przenikały do innych pomieszczeń. Należy więc zauważyć, że obowiązujące przepisy charakteryzują się dużą

ogólnością, ponieważ nie określają żadnych norm, w tym nie wskazują minimalnej powierzchni palarni. Bezwzględny zakaz palenia obowiązuje:

1. na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej,
2. na terenie uczelni,
3. w pomieszczeniach zakładów pracy innych niż wymienione w pkt 1 i 2,
4. w pomieszczeniach obiektów kultury i wypoczynku do użytku publicznego,
5. w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych,
6. w środkach pasażerskiego transportu publicznego oraz w obiektach służących obsłudze podróżnych,

7. na przystankach komunikacji publicznej,
8. w pomieszczeniach obiektów sportowych,
9. w ogólnodostępnych miejscach przeznaczonych do zabaw dzieci,
10. w innych pomieszczeniach dostępnych do użytku publicznego.

Pracodawca może również odstąpić od tworzenia palarni (lub zlikwidować te istniejące), wprowadzając całkowity zakaz palenia wyrobów tytoniowych na terenie zakładu pracy. Taki zakaz powinien zostać wprowadzony mocą stosownych zapisów w regulaminie pracy lub innym wewnętrznym akcie prawnym, jeśli pracodawca nie ma obowiązku wprowadzania regulaminu pracy.

Za nieprzestrzeganie przepisów grozi kara grzywny do 500 zł. Uprawnienie do nałożenia takiej ka-

ry przysługuje organom powołanym do ochrony porządku publicznego (policji, straży miejskiej itp.) oraz inspektorom Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Z kolei pracodawca, którego pracownicy nie przestrzegają omawianego zakazu, może zastoso-

FOT. KABINYLAPALAGZY.EU

wać wobec nich karę porządkową określoną w przepisach art. 108 k.p. (karę upomnienia, nagany lub pieniężną). Ponadto, w przypadku nagminnego naruszania zakazu palenia, pracodawca może

również zakończyć z pracownikiem współpracę nie tylko za wypowiedzeniem, ale również w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. (rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych).

Tworzenie palarni ma zapewnić niepalącym warunki środowiska pracy pozbawione negatywnego wpływu rakotwórczego dymu tytoniowego. Wyznaczenie palarni jest prawem, a nie obowiązkiem właściciela lub użytkownika obiektu, który nie ma już obowiązku zabezpieczać miejsc, w których palenie jest dozwolone. Jeżeli jednak pracodawca decyduje się na utworzenie palarni, spoczywa na nim obowiązek zorganizowania jej w sposób zgodny z wymogami prawa.

PAWEŁ CHABIŃSKI

Wzrosną koszty utrzymania

Już za dwa i pół roku polskie rodziny mogą spodziewać się wysokich podwyżek cen gazu, węgla i prądu. Wszystko za sprawą nowych unijnych regulacji związanych z Europejskim Zielonym Ładem. – Może okazać się, że 2027 rok dla takich krajów jak Polska to zbyt wczesna data, a gospodarstwa domowe i transport mogą nie podołać nowym regulacjom – stwierdziła minister Klimatu i Środowiska Paulina Hennig-Kloska.

Nowy unijny system handlu uprawnieniami do emisji CO₂ zwany ETS2 wejdzie w życie już

stronomii czy sklepów. Podwyżki dotyczyć będą także ropy i benzyny, co odczujemy, bezpośrednio, tankując na stacjach, jak i pośrednio w cenach usług i towarów.

„Mogą nie podołać nowym regulacjom”

Polska ze względu na duże uzależnienie od węgla, położenie geograficzne i tym samym wysokie zapotrzebowanie na ciepło bardzo dotkliwie odczuje nowe unijne regulacje.

Minister Klimatu i Środowiska Paulina Hennig-Kloska w rozmow-

wówczas okazać się szkodliwe dla całej gospodarki, a do tego nie możemy dopuścić – powiedziała minister Hennig-Kloska.

Statystyczna rodzina

Była wiceminister cyfryzacji i wiceprezes Zarządu ds. Regulacji w PGE Wanda Buk oraz ekspert Fundacji Republikańskiej specjalizujący się w tematyce energetycznej i gospodarczej Marcin Izdebski przygotowali niedawno analizę dotyczącą kosztów systemu ETS2.

W raporcie możemy przeczytać, ile system ETS2 będzie kosztował przeciętną polską rodzinę korzystającą na co dzień z węgla bądź gazu, mieszkającą w domu o powierzchni 75 metrów kwadratowych.

W wariantcie gazowym dodatkowe roczne koszty wyniosą 1 tys. zł w 2027 roku, 1835 zł w 2030 roku i 16,3 tys. w 2050 roku. Natomiast dla rodzin wykorzystujących węgiel będzie to odpowiednio 1628 zł, 2985 zł i 26,5 tys. zł.

W opracowaniu znalazły się także wyliczenia dla rodziny 2+2, posiadającej dwa samochody i mieszkającej w domu o powierzchni 150 metrów kwadratowych.

Taka rodzina w wariantcie gazowym zapłaci o 1156 zł więcej w 2027 roku, 2119 zł w 2030 roku i 18,8 tys. w 2050 roku. Gdyby ta rodzina do ogrzewania domu i podgrzewania wody wykorzystała z kolei węgiel, to zapłaciłaby więcej o odpowiednio 2363 zł, 4332 zł i 38,5 tys. zł.

ŹRÓDŁO:
TYSOL.PL

Przystanek emerytura

Grzegorz Makul, Jarosław Krauze, Marek Kapciuch i Kazimierz Kimso

Marek Kapciuch w czwartek 15 sierpnia po raz ostatni przejechał jako motorniczy trasę, którą od ponad 30 lat przemierzał tramwajem. Uczestnikowi i współorganizatorowi strajku na zajezdni we Wrocławiu przy ul. Słowiańskiej w 1980 r. gratulowali m.in. przewodniczący Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność” Kazimierz Kimso wraz z zastępcą

Grzegorzem Makulem, oraz radnym miasta Jarosławem Krauze.

Marek Kapciuch, w czasie stanu wojennego internowany i represjonowany za działalność podziemną, został przed kilkoma laty odznaczony Krzyżem Wolności i Solidarności, medalem Niezłomny oraz medalem Zasłużony dla Wrocławia.

MR

Zdjęcie z manifestacji w Warszawie 10 maja

w 2027 roku, a swoim zasięgiem obejmie transport i budownictwo.

ETS2 nałoży dodatkowe obciążenia na emisje pochodzące ze spalania paliw kopalnych przez gospodarstwa domowe i firmy, które dotychczas takich opłat nie ponosiły. Oznaczać to będzie wyższe koszty dla każdego posiadacza budynku jednorodzinnego, który korzysta z gazu lub węgla, ale także dla małych ciepłowni, piekarni, ga-

wie z Rzeczpospolitą przyznała, że rok 2027 może się okazać zbyt wczesnym terminem dla Polski.

– Rozważamy i rozmawiamy z Komisją Europejską, na ile możliwe jest przesunięcie terminu wejścia w życie tej dyrektywy. Może okazać się, że 2027 rok dla takich krajów jak Polska to zbyt wczesna data, a gospodarstwa domowe i transport mogą nie podołać nowym regulacjom. Mogłoby to

Gdzie złożyć podpis

Na stronie preczzielonymladem.pl widnieje mapa z ok. dwustoma punktami w całym kraju, w których można złożyć podpis pod wnioskiem o referendum. Przy mapce widnieją także dane kontaktowe, za pomocą których można uzyskać informacje dotyczące kampanii referendalnej w swojej najbliższej okolicy.

Na stronie znajduje się także karta referendalna,

którą można ściągnąć, wydrukować i wykorzystać do zbierania podpisów. Wypełnione karty należy odesłać pod adres warszawskiej siedziby Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

Bez dialogu

Związkowcy z Sekretariatu Spożywców i Rolnictwa skarżą się na brak dialogu z rządem. Czują się lekceważeni, gdyż zarówno Resort Rolnictwa, jak i Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, nie odpowiadają na ich pisma czy

prośby o spotkanie. Krajowy Sekretariat Przemysłu Spożywczego i Rolnictwa NSZZ „Solidarność” wystąpił z wnioskiem do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Czesława Siekierskiego o spotkanie w sprawie postulatów płacowych i organizacyjnych wysuwanych przez pracowników Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

Pomimo wielu prób kontaktu, rozmów telefonicznych i kolejnych pism, związkowcy nie otrzymali żadnej odpowiedzi ze strony resortu. W ich ocenie jest to jawne złamanie art. 20 Konstytucji RP, który mówi o tym, że społeczna gospodarka rynkowa oparta jest między innymi na „solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych”.

Kolejny przykład lekceważenia strony społecznej stanowiło niezwołanie posiedzenia Trójstronnego Zespołu Branżowego ds. Branży Spożywczej. Przewodniczący Solidarności Spożywców Zbigniew Sikorski, już w kwietniu wnioskował o zorganizowanie spotkania TZB. Do dzisiaj spotkanie się nie odbyło.

Marcin Krzeszowiec,
tysol

42. PIELGRZYMKA LUDZI PRACY

JASNA GÓRA 14 – 15 WRZEŚNIA 2024 r.

**„MATKO TYCH, KTÓRZY ZAWSZE SĄ WIERNI
- MÓDL SIĘ ZA NAMI”**

**40. ROCZNICA
MĘCZEŃSKIEJ ŚMIERCI
BŁ. KSIĘDZA
JERZEGO POPIELUSZKI**

SOBOTA, 14 WRZEŚNIA

- godz. 15:00 Otwarcie Punktu Informacyjnego Pielgrzymki przy Sali Papieskiej
- godz. 17:00 Złożenie kwiatów pod pomnikiem bł. ks. Jerzego Popiełuszki
- godz. 19:00 Msza Święta na Szczycie dla pielgrzymów
- godz. 21:00 Apel Jasnogórski
- godz. 21:30 Droga Krzyżowa na Wałach
- godz. 22:30 Indywidualne czuwanie przy obrazie Matki Bożej w Kaplicy Cudownego Obrazu - 23:00

NIEDZIELA, 15 WRZEŚNIA

- godz. 8:30 Otwarcie Punktu Informacyjnego Pielgrzymki przy Sali Papieskiej
- godz. 9:30 Koncert chóru parafii pw. św. Brata Alberta Chmielowskiego w Mońkach
- godz. 10:10 Różaniec na Szczycie
- godz. 10:30 Przywitanie pielgrzymów przez Przeora Jasnej Góry
- Wystąpienie Przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Piotra Dudy
- godz. 11:00 Msza Święta koncelebrowana na Szczycie

ORGANIZATORZY:

NSZZ
Solidarność
REGION PODLASKI

NSZZ
Solidarność
REGION CZĘSTOCHOWSKI

NSZZ
Solidarność
KOMISJA KRAJOWA

KRAJOWE
DUSZPASTERSTWO
LUDZI PRACY

KONCERT TU ZACZYNA SIĘ WROCŁAW

CENTRUM HISTORII ZAJEZDNI
UL. GRABISZYŃSKA 184

GODZ. 18.30
24/08
SOBOTA

VOO VOO & MOŹDŻER O.S.T.R.

BILETY

Bilety dla członków
NSZZ „Solidarność”
do kupienia w cenie **60 zł**
w sekretariacie Regionu.
Dodatkowe informacje
tel. 71 781-01-50

SZCZEGÓŁY: ZAJEZDNIA.ORG

PROGRAM OBCHODÓW

24.08.2024 r.

18:30 Koncert z okazji 44 rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” na terenie Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław, ul. Grabiszyńska 184. Wstęp biletowany lub za osobnym zaproszeniem.

25.08.2024 r.

10:00 Żołnienie kwiatów na grobach śp. Kazimierza Michalczyka, Piotra Bednarza i Marii Zapart na Cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu.

12:00 Msza święta w Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia przy Al. Pracy 26.

13:30 Żołnienie kwiatów pod tablicą Solidarności przy ul. Grabiszyńskiej 184.

31.08.2024 r.

12:00 Otwarcie wystawy „Oświata niezależna (1980–1989)” w Klubie Muzyki i Literatury, Wrocław, pl. Kościuszki 10.

07.09.2024 r.

32. Bieg Solidarności – Hotel „Wodnik”, Wrocław, ul. Na Grobli 28

Zniżki z legitymacją NSZZ „Solidarność”

TEATR POLSKI WE WROCŁAWIU

Dla członków NSZZ „Solidarność” (oraz ich rodzin)
30% zniżki na bilety na wszystkie spektakle Teatru
Polskiego we Wrocławiu.
Zakup można dokonać w kasie Teatru za okazaniem
elektronicznej legitymacji NSZZ „Solidarność”.

ORLEN

Aby skorzystać z rabatu na zakup paliwa i innych
artykułów na stacjach paliw PKN Orlen:
z legitymacją elektroniczną, udaj się na jedną z de-
dykowanych stacji Orlen, aby odebrać
kartę rabatową.

CENTRUM HISTORII ZAJEZDNI WE WROCŁAWIU
Dla członków NSZZ „Solidarność” 50% zniżki
na zwiedzanie ekspozycji Centrum Historii Zajezdnia
we Wrocławiu.
Zakup biletu można dokonać w kasie CH Zajezdnia
za okazaniem elektronicznej legitymacji
NSZZ „Solidarność”.

PZU

Jako członek „Solidarności” z elektroniczną
legitymacją możesz liczyć na 10% zniżki
na ubezpieczenia w PZU w ramach programu
Klub PZU Pomoc dla NSZZ „Solidarność”.

LOTOS/MOL
(żeby otrzymać kartę Lotos najpierw trzeba wyrobić
legitymację związkową)
Związkowcy otrzymują zniżki na paliwa, myjnie,
oleje i płyny do spryskiwaczy oraz produkty z menu
Cafe Punkt.

Pekao S.A. przygotowało ciekawą ofertę dotyczącą
swoich usług, zarówno dla poszczególnych człon-
ków, jak i organizacji związkowych, na przykład:
– prowadzenie rachunku płatniczego,
– obsługa karty debetowej,
– wypłaty z obcych bankomatów przez 24 miesiące
od daty zawarcia umowy o kartę.

Z Wieniawskim w Szczawnie-Zdroju po raz 59.

Tegoroczny Międzynarodowy Festiwal Henryka Wieniawskiego zainaugurował 13 czerwca w Teatrze Zdrojowym koncert urodzonego na Tajwanie skrzypka młodego pokolenia Paula Huanga oraz Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Sudeckiej, którą dyrygował Antoni Wit. Melomani wysłuchali tego wieczoru dzieła J. Brahmsa oraz F. Mendelssohna Bartholdy'ego. Tajwański muzyk grał na autentycznych skrzypcach Henryka Wieniawskiego wykonanych w 1742 roku w Cremonie przez włoskiego lutnika Guarneri del Gesù.

Następnego dnia odbył się w Teatrze Zdrojowym Koncert Kameralny duetu Bartosza Bryły (skrzypce) oraz Andrzeja Tatarskiego (fortepian). Artyści wykonali utwory Henryka Wieniawskiego pochodzące głównie z jego okresu młodzieńczego oraz jego brata Józefa Wieniawskiego.

W dniu 15 czerwca uczestnicy festiwalu wysłuchali wykładu znanego muzykologa Marka Dyżewskiego „Błaski i cienie wirtuozostwa”. Prelegent przedstawił, jaki miało wpływ na muzykę i wykonawstwo wirtuozostwo w szerokim kontekście historycznym. Tego samego dnia wieczorem odbył się także koncert kameralny Piotra Gładkiego (skrzypce) z towarzyszeniem Viva Musica String Quartet w składzie: Anita Koźlak (skrzypce), Małgorzata Kosendiak (skrzypce), Aleksandra Zych (altówka), Sylwia Matuszyńska (wiolonczela), Mateusz Lasatowicz (fortepian). Publiczność wysłuchała m.in. utworów H. Wieniawskiego i F. Chopina. Ponadto mogliśmy wysłuchać brawurowo wykonanego kanonu muzyki filmowej z XX wieku m.in.: „Marsz imperialny” z filmu „Gwiezdne Wojny”, „Diva Dance” z filmu „Piąty Element”, tango z filmu „Zapach Kobiety”

oraz fantazję z filmu „Skrzypek na dachu”.

Podczas koncertu finałowego, który odbył się 16 czerwca wystąpiła Meruert Kamenova, skrzypaczka z Kazachstanu, laureatka II nagrody 16. Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego. Artystce towarzyszyła Orkiestra Filharmonii Opolskiej, którą dyrygował Przemysław Neumann. Zabrzmiąły podczas koncertu m.in. kompozycje H. Wieniawskiego i L. Van Beethovena.

Epilogiem festiwalu był dodatkowy koncert finałowy pt.: „Muzyczny powrót do przeszłości...” w Hali Spacero-

wej w Parku Zdrojowym w wykonaniu wrocławskiego zespołu Fritz Kreisler String Quartet w składzie: Anna Osowska-Kud (skrzypce), Jolanta Tulińska (skrzypce), Zofia Kowalczyk (altówka), Wojciech Kud (wiolonczela). W programie znalazły się utwory H. Wieniawskiego, S. Moniuszki, A. Dvoraka,

F. Kreislera. Muzycy grali na oryginalnych XIX-wiecznych skrzypcach.

Festiwal odbył się bardzo sprawnie organizacyjnie, a publiczność dopisała. Na koniec trzeba wierzyć mocno w to, że festiwal w Szczawnie-Zdroju dzięki podobnie jak w bieżącym roku włożonemu trudowi przez jego animatorów w osobach: Macieja Kieresa – dyrektora Artystycznego, Marka Ćmikiewicza – burmistrza Szczawnia-Zdroju oraz Mirosława Kowalika – dyrektora Teatru Zdrojowego będzie magnesem dla melomanów także w przyszłych latach.

ROBERT CHMIELARZYK

Koncert inauguracyjny Paula Huanga (skrzypce) z towarzyszeniem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Sudeckiej

TEATR POLSKI
T[pl]
WROCLAW

Jean Poiret

FRANCUSKA NIESPODZIANKA

reż. Cezary Morawski

SPEKTAKLE

13.09.24 PIĄTEK 19:00

14.09.24 SOBOTA 19:00

15.09.24 NIEDZIELA 17:00

Scena Kameralna

f i y www.teatrpolski.wroc.pl

Dla członków związku „SOLIDARNOŚĆ” oraz ich rodzin 30% zniżki na bilety na wszystkie spektakle Teatru Polskiego we Wrocławiu. Zakupu można dokonać w kasie Teatru za okazaniem aktualnej legitymacji. Pełny repertuar na stronie WWW.TEATRPOLSKI.WROC.PL

Polski patriota

doc. dr inż. Jerzy Kiersnowski

Jerzy Kiersnowski

Jerzy Kiersnowski urodził się 5 grudnia 1923 r. w Czemińcu, w województwie nowogrodzkim. Początkowe nauki pobierał w domu, jak to bywało w większości domów polskich. Zaznajamiał się też z pracą na roli. Z domu, dzięki rodzicom i lekturom, wyniósł wiarę w Boga, patriotyzm, wiedzę i dobre maniery, np. nigdy nie używał, powszechnych dziś, wulgaryzmów. Od 1935 r. uczył się w Gimnazjum i Liceum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie i działał w drużynie harcerskiej. W Wilnie zastał go wybuch II wojny światowej i najazd Rosjan, którzy 19 września 1939 r. zajęli miasto i w październiku Wileńszczyznę przekazali Litwie.

Jerzy przeżył prześladowania Polaków przez władze litewskie, a po włączeniu Litwy, 15 czerwca 1940 r., do Związku Radzieckiego, represje Rosjan. Nadal chodził do liceum i był świadkiem, jak podczas lekcji funkcjonariusze NKWD wyprowadzali z klasy aresztowanych kolegów. On i jego rodzina żyli w stresie z powodu zagrożenia ich jako ziemian wywózką na Sybir. Tego uniknęli, będąc na liście do zesłania, dzięki wybuchowi 22 czerwca 1941 r. wojny niemiecko-rosyjskiej. Jeszcze przed nią Jerzy zdał maturę i wrócił do rodziców. Już w 1941 r. zaangażował się w działalność ZWZ-AK. W czasie wykonywania zadania został aresztowany przez Niemców i zamknięty w więzieniu w Lidzie, ale dzięki łapówce (na nią jego matka oddała

m.in. swą ślubną obrączkę) z niego wyszedł. Od końca 1943 r. Jerzy pod pseudonimem „Kobuz” brał udział w akcjach bojowych jako dowódca drużyny w leśnych oddziałach AK. Jego oddział szedł, by wziąć udział w oswabdzaniu Wilna w ramach akcji „Ostra Brama” we współpracy z Armią Czerwoną. Po zdobyciu Wilna Rosjanie aresztowali polskich dowódców i starali się rozproszyć oddziały AK. Oddziałowi, w którym służył Jerzy Kiersnowski, udało się wycofać się z okrażeń. Potem krążył on po lasach, wdając się w potyczki z Rosjanami i zwalczając sowiecką administrację i konfidentów NKWD.

Równocześnie Jerzy oficjalnie pracował w tartaku w Jaszunach jako robotnik. W dniu 2 stycznia 1945 r. aresztowało go NKWD jako „Bielopolaka lub im sprzyjającego” i po 2-miesięcznym pobycie w więzieniu wywieziono go do łagru w Donbasie. Wycieńczonego z ciężkiej pracy i niedożywienia zwolniono z łagru w końcu 1945 r. Po powrocie do Polski zrozumiał, że jego rodzinne strony zagarnęła Rosja i że już nigdy nie wróci do swego domu.

Na początku 1946 r. Jerzy odnalazł swą rodzinę w Brzegu nad Odrą i wstąpił na Wydział Rolniczy Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu. Pracę magisterską wykonał w Katedrze Technologii Rolniczej i Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego. Pod koniec studiów w 1948 r. zatrudniono go w katedrze jako

asystenta wolontariusza. Nie będąc na etacie, wynagrodzenie za pracę otrzymywał w postaci spirytusu, ze sprzedaży którego miał środki na utrzymanie. Po ukończeniu studiów w 1949 r. został starszym asystentem katedry i poświęcił się pracy dydaktycznej i naukowej. Pracę badawczą traktował jako realizację swych zainteresowań, szczególnie z browarnictwa. Z tej dziedziny wykonał pod kierunkiem prof. Aleksandra Tychowskiego pracę doktorską, na podstawie której uzyskał w 1961 r. stopień doktora nauk rolno-leśnych. Także większość jego publikacji dotyczyła zagadnień browarnictwa. Jerzy Kiersnowski zajmował się także gorzelnictwem rolniczym, będąc w tym zakresie ekspertem. Był członkiem Rad Naukowych Instytutu Fermentacyjnego i Centralnego Laboratorium Przemysłu Rolnego. Zajął się też przechowalnictwem płodów rolnych, stanowiącym wtedy nową dyscyplinę naukową.

Główną sferą działalności Jerzego Kiersnowskiego na uczelni była dydaktyka. Prowadził zajęcia ze studentami Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej oraz Studium

Wieczorowego Wydziału Chemii Politechniki Wrocławskiej. Był opiekunem ok. 100 prac magisterskich i promotorem jednego doktoratu. Angażował się także w pracę społeczną w ZNP i przeszedł w nim wszystkie szczeble organizacyjne aż do Sekcji Nauki Zarządu Głównego. Jako bezpartyjny nie mógł być jednak przewodniczącym rady zakładowej. Z jego inicjatywy na uczelni powstał klub pracowniczy i stołówka. Działał też w Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego NOT, wiele lat był wiceprzewodniczącym zarządu wojewódzkiego i członkiem władz centralnych oraz ekspertem tej organizacji.

Jerzy Kiersnowski mianowany w 1968 r. docentem czynił starania o rozwój kształcenia na kierunku technologii przemysłu spożywczego, reprezentowanym przez Katedrę Technologii Rolnej. Planował utworzenie na uczelni Instytutu Gospodarki Surowcowej, zajmującego się badaniami i kształceniem w zakresie oceny jakości, obrotu i przechowywania produktów rolnych i opracował program jego działania. Gdy projekt ten upadł, rozpoczął starania o rozpoczęcie na uczelni kształcenia z technologii rolnej (technologii żywności). Dzięki temu w 1971 r. powołano przy Wydziale Rolniczym Oddział Technologii Rolnej, a w 1977 r. Wydział Technologii Żywności, który od 1972 r. kształci na kierunku technologia żywności. Docent Kiersnowski był seniorem

doc. dr hab. inż. Wacław Leszczyński, doc. dr inż. Jerzy Kiersnowski i Jadwiga Leszczyńska (licealistka), w Katedrze Technologii Rolnej, wiosna 1989 r.

budowy gmachu technologii i przekazał ministerstwu w 1976 r. szczegółowy plan tego dotyczący. Jednak ówczesny wicepremier Szyr go nie podpisał i go nie zrealizowano.

Docent Kiersnowski był członkiem komisji programowej przy ministrze, przewodniczącym rady szkoły, czuwającej nad przebiegiem procesów dydaktycznych i opiekunem I rocznika studiów technologia żywności. W dniu 5 września 1980 r. na Akademii Rolniczej we Wrocławiu wybrano 7-osobowy Komitet Założycielski Solidarności, którego doc. Kiersnowski był wiceprzewodniczącym. Potem był w jej komisji zakładowej wiceprzewodniczącym oraz członkiem senatu uczelni i jego komisji. Po wprowadzeniu stanu wojennego zatrzymano go w nocy z 3 na 4 stycznia 1982 r. i więziono przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu, potem w Nysie i w ośrodku internowania w Darłównku. Po 3 miesiącach wrócił do pracy, współdziałał z podziemną Solidarnością i był kierownikiem Zakładu Przechowalnictwa i Technologii Rolnej, kierując nim do przejścia na emeryturę w 1991 r.

Nie wstąpił do PRON w 1983 r. mimo sugestii, że dzięki temu zostanie profesorem.

W 1986 r. nadano mu Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Był też odznaczony m.in. Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Armii Krajowej, Krzyżem Partyzanckim i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Po 1989 r. doc. Kiersnowski spowodował usunięcie z uczelni komórek PZPR oraz ZSL i doradzał komisji zakładowej Solidarności. W 1993 r. powołano go, jako osobę zaufania publicznego, do Samorządowego Konwentu „Nasz Wrocław” i wybrano jego wiceprzewodniczącym. Po przejściu na emeryturę do 1994 r. pracował na uczelni na pół etatu. Do niedawna odwiedzał swój macierzysty wydział. W grudniu 2023 r. obchodzono uroczyste jubileusz jego 100-lecia. Zmarł 28

czerwca 2024 r. i został pochowany z honorami wojskowymi na cmentarzu przy ul. Smętnej we Wrocławiu.

WACŁAW LESZCZYŃSKI

SPOŁECZNE

Olimpiada w Paryżu 2024

Kolejne igrzyska przeszły już do historii. Zaczęło się od globalnego skandalu podczas ceremonii otwarcia, za co zresztą organizatorzy przeprosili, ale niesmak pozostał. Obrażanie ludzi wierzących nie może mieć miejsca, zwłaszcza kiedy na ustach prominentnych notabli odmieniane są w tysiącach słowa o tolerancji.

Za to rywalizacja sportowa była niezwykle emocjonująca. Polska reprezentacja niestety zawiodła.

W ogólnej klasyfikacji medalowej pierwsze miejsce z dorobkiem 40 złotych medali dostała reprezentacja USA, drugie zdobyły Chiny, a trzecie Japonia. Polska zajęła 42. miejsce, a medale zdobyli dla nas: złoty – Aleksandra Mirosław we wspinaczce sportowej, po srebro sięgnęła męska drużyna siatkarki oraz trzy panie: Klaudia Zwolińska (kajakarstwo górskie), Julia Szeremeta (boks) oraz Daria Pikulik, natomiast brązowe medale wywalczyli: Aleksandra Kałucka (wspinaczka sportowa), Iga Świątek (tenis), Natalia Kaczmarek (lekkoatletyka), drużyna szpadzistów (Martyna Swatowska-Wenglarczyk, Alicja Klasik, Renata Knapik-Miazga, Aleksandra Jarecka), wioślarska czwórka podwójna mężczyzn (Dominik Czaja, Mateusz Biskup, Mirosław Ziętarski, Fabian Barański). W sumie dorobek Polski to jeden złoty, cztery srebrne i pięć brązowych medali.

Wojna na Ukrainie i w Rosji

Niestety igrzyska nie przerwały jak w starożytnej Grecji żadnych działań wojennych. Na Bliskim Wschodzie lada chwila może nastąpić eskalacja konfliktu (Izrael, Palestyna, Liban, Iran). Trwająca już ponad dwa lata wojna na Ukrainie przeniosła się do Rosji. Ukraińcy przeniesli działania w rejon Kurska na terytorium Rosji. Czy to powstrzyma agresora i zmusi do rokowań pokojowych, czy spowoduje rozprzestrzenienie się konfliktu?

Zamach na Trumpa

13 lipca Donald Trump, kandydat republikanów w wyborach prezydenckich, stał się celem nieudanego zamachu przeprowadzonego przez 20-letniego Thomasa Matthew Crooksa, który strzelał do niego z odległości 135 m podczas wiecu wyborczego w Pensylwanii. Młody zamachowiec ranił dwie osoby i zabił jedną.

W kampanii wyborczej kontrkandydatem Trumpa nie jest już Joe Biden, zastąpiła go Kamalla Haris. Wybory odbędą się w listopadzie br.

Opozycja pod ścianą

Rząd Donalda Tuska nie może pochwalić się wieloma sukcesami, stad jak ocenia wielu obserwatorów, cały czas próbuje oskarżać opozycję o różne przestępstwa, jakie miałyby popełnić za swoich rządów. Ponadto chce też odebrać przynajmniej część dotacji, jakie przysługują partiom, kierując wnioskiem w tej sprawie do Państwowej Komisji Wyborczej. PKW cały czas zwleka z podjęciem ostatecznej decyzji. Media podsumowują też obietnice Tuska o 100 postulatach, oceniając że zrealizował jedynie 8 z nich.

Kandydaci na prezydenta

Wybory prezydenckie odbędą się wiosną 2025 roku, ale już dziś dużo mówi się o tym, kto w nich wystartuje. Według ostatnich nieoficjalnych doniesień Platforma Obywatelska postawi na Rafała Trzaskowskiego, chociaż niektórzy mówią, że być może jednak Donald Tusk się zdecyduje, jeśli sondaże dawałyby mu szansę. Mniej jasna jest sytuacja w Prawie i Sprawiedliwości, bo Mateuszowi Morawieckiemu sondaże nie dają szans, dlatego pod uwagę bierze się kandydatury Mariusza Błaszczaka, Patryka Jakiego, Tobiasza Bocheńskiego, Karola Nawrockiego i już najmniej rozpoznawalnego Zbigniewa Boguckiego. No, ale kto 8 lat temu słyszał o Andrzeju Dudzie?

Udaremniono atak terrorystyczny

W Wiedniu zatrzymano Irakijczyka, trzecią osobą podejrzaną o udział w spisku, którego celem miał być atak na fanów amerykańskiej gwiazdy muzyki pop Taylor Swift; zamachu planowano dokonać przed koncertem piosenkarki na stadionie w stolicy Austrii – podało austriackie mini-

sterstwo spraw wewnętrznych. Główny podejrzany, który ślubował lojalność Państwu Islamskiemu (IS), planował atak wśród około 20 tys. fanów Taylor Swift, zwanych swifties, którzy mieli zebrać się przed wiedeńskim stadionem Ernsta Happela 8–10 sierpnia. Przypomnijmy, że wcześniej artystka była w Warszawie gdzie odbyły się 3 koncerty na Stadionie Narodowym (1–3 sierpnia).

Referendum strajkowe w Poczcie Polskiej

Organizacja Międzyzakładowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Poczty Polskiej oraz Związek Zawodowy Pracowników Poczty podpisały 1 sierpnia porozumienie o przygotowaniu i przeprowadzeniu referendum strajkowego. Jeszcze w tym miesiącu mają zostać powołane Regionalne Komisje Referendalne, które będą odpowiedzialne za przeprowadzenie głosowania na swoich obszarach działania.

Jeszcze w maju organizacje związkowe – NSZZ „Solidarność” i ZZPP – skierowały pismo do premiera Tuska, w którym alarmowały, że spółce grozi całkowita zapaść. Zwracali uwagę, że tylko w 2024 roku pracę w Poczcie Polskiej może stracić nawet 10 tys. osób, a więc co szósty pracownik.

Referendum strajkowe w Poczcie Polskiej ma się odbyć w terminie od 9 do 30 września tego roku.

Jest jeszcze nadzieja

Pod takim tytułem ukazał się artykuł na portalu money.pl. Omawia on szczegółowo historię upadłości ZPS Karolina w Jaworzynie Śląskiej. O tym, że jeszcze nie wszystko stracone, przekonuje członek prezydium ZR Ireneusz Besser. Syndyk prowadzi ostrożną wycenę, ma na nią pół roku. Następnie wniosek z wyceną trafi do sądu, gdzie po akceptacji cały zakład zostanie wystawiony na sprzedaż. Zakład jest przygotowany do produkcji, nie sprzedano ani jednej maszyny, wcześniej za kilka milionów złotych postawiono nowe piece. Wycena może wynieść 30–40 mln zł – takie są wiarygodności zakładu – ocenia Besser.

KULTURALNE

Laur dla Pomnika Niezłomnych

W czerwcu tego roku monumentalny szklany Pomnik Żołnierzy Niezłomnych z Wrocławia trafił do grona stu najważniejszych i najpiękniejszych nowych dzieł sztuki w przestrzeni publicznej w ramach konkursu CODAawards 2024. Projekt specjalizujących się w szkole artystów Tomasa i Konrada Urbanowiczów z wrocławskiej pracowni Archiglass wyłoniono spośród 380 dzieł z 24 krajów rozsianych na całym świecie.

W kategorii „Przestrzeń publiczna” jurorzy tegorocznej edycji konkursu postanowili przyznać główną nagrodę Pomnikowi Żołnierzy Niezłomnych z Wrocławia. Również publiczność miała szansę wyłonić z grona stu najlepszych prac swojego ulubieńca. Wrocławski pomnik wygrał również w kategorii „Nagroda publiczności”.

Europejska Noc Literatury

Europejska Noc Literatury 2024 odbędzie się na wrocławskim Szczepinie 24 sierpnia. Zlokalizowane są tam miejsca (m.in. Agencja Mienia Wojskowego, Kościół pw. Chrystusa Króla, Szkoła Podstawowa nr 46), gdzie może przyjść nawet 13 tys. osób. Jak co roku podczas Europejskiej Nocy Literatury będzie można posłuchać fragmentów 10 książek wybranych przez kuratora (pisarza Łukasza Orbitowskiego), które przeczytają znakomici aktorzy. Motto na 13. edycję to „Wojny Bogów”.

Oświata niezależna 1980–1990 – wystawa i panel

W Klubie Muzyki i Literatury we Wrocławiu, na pl. Kościuszki 10, 31 sierpnia o godz. 12:00 zostanie otwarta wystawa pt. „Oświata niezależna 1980–1990”. Będzie ją można oglądać do końca września w godzinach otwarcia klubu. Autor wystawy Janusz Wolniak zgromadził na niej wydawnictwa wydawane przez środowisko wrocławskiej oświaty, które ukazywały się poza zasięgiem cenzury.

11 września, też w Klubie Muzyki i Literatury, o godz. 12 odbędzie się panel dyskusyjny, na którym zaproszeni zostali świadkowie historii, wydawcy i redaktorzy bezdebitowych książek i czasopism. Wstęp na oba wydarzenia jest wolny.

Opracował Janusz Wolniak

Pierwsze sukcesy rządu

Mamy już pierwsze sukcesy rządu Donalda Tuska. Została zdefiniowana banda czworga – wiceminister, ksiądz i dwie księżowe. Ci nieznanymi bliżej opinii publicznej osobniczy mieli ukraść 100 mld złotych. Tyle, że tych pieniędzy nigdzie nie znaleziono. Ani na ich kontaktach, ani w szufladach czy tajemnych schowkach jak u swego czasu u Sławka Nowaka. Co do tego ostatniego, to jak donoszą media, ma się dobrze, chociaż prokuratura dalej sprawę pcha do przodu. Reaktywował właśnie swoją byłą firmę i znowu jest prezesem. Teraz może sam siebie przekreślać na nowo, bo w to, że spotka go jakaś przykrość od wymiaru sprawiedliwości trudno uwierzyć. Wszak dowody przeciw były zbierane Pegasusem, a ten zapewne zostanie uznany za nielegalny. Zatem ten były minister w rządzie Tuska spać może spokojnie.

O swój los i pobyt na wolności nie może za to być spokojny były wiceminister w rządzie Mateusza Morawieckiego niejaki Romanowski. Wprawdzie zwolniono go tak szybko jak aresztowano, ale media znowu donoszą, że dzieje się dziwne rzeczy wokół sędziów mających rozpatrywać odwołanie. A to są zawieszani, a to powoływani i końca nie widać. Takie tam bodnarowskie ćwiczenia.

Ale popatrzymy na kolejne sukcesy rządu. W PKP Cargo 4 tysiące ludzi na bruk, w Poczcie Polskiej 9 tysięcy. To najnowsze dane, a wcześniej GUS donosił, że w kwietniu i w maju w 85 zakładach zapowiedziano przeprowadzenie zwolnień grupowych. Pracę ma stracić 4275 osób. Natomiast od stycznia do maja 175 firm w całym kraju złożyło wnioski dotyczące zwolnienia ponad 16 tys. pracowników.

Do tego trzeba dodać nadchodzące droższe opłaty za energię i gaz, co oczywiście podroży koszty wszystkich usług, nie mówiąc już o produkcji.

Jednak to w mediach kontrolowanych i sympatyzujących z rządem nie jest najważniejszym tematem. Tam cały czas szuka się winnych wyimaginowanych przestępstw. Wszyscy ministrowie dostali zadania, by udowodnić, że za poprzednich rządów przekreślano na wielką skalę. Płyną zatem wnioski do prokuratur, a te wydają z siebie coraz bardziej absurdalne jęki myląc miliony z miliardami.

Żeby dobić ostatecznie opozycję, bo dość opornie idzie zamykanie posłów, Tusk i spółka domaga się od PKW (Państwowej Komisji Wyborczej) odebrania PiS przynajmniej części dotacji jaka przysługuje partiom. PKW miota się na lewo i prawo, bo jaką by podjęli decyzję będzie źle.

W rządzie zaczynają się też pierwsze koalicyjne niesnaski. A to PSL czegoś nie

chce, a to Lewica chce znowu za dużo. Nowa Lewica Lewicy minister Agnieszka Dziemianowicz-Bąk drąży wciąż pomysł 4-dniowego tygodnia pracy. Pomysł nie za bardzo się platformianym działaczom podoba, bo duże lobby liberalne do tego dzisiaj przygotowane nie jest. Ale w przyszłym roku idą wybory i coś trzeba ludziom dać. Na razie jedynym pomysłem rodem ze starożytnego Rzymu jest rzucenie na pożarcie chrześcijan. Nie myślę tu już tylko o zamykaniu księży, ale o staraniach minister Barbary Nowackiej, by religię ze szkół wyrugować, bo jak powiedziała ostatnio w TVP Info: „Szkoła jest od kształcenia, a nie od formacji religijnej”.

Z religią walczone w czasach stalinowskich. Później w stanie wojennym. A teraz Koalicja 13 grudnia powraca do starych sprawdzonych pomysłów. Na początek od 1 września wchodzi rozporządzenie ministra edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach. Jest tam zapis o tym, że jeśli grupa uczniów będzie liczyła co najmniej 7 osób, to zajęcia będą międzyklasowe. Za rok, jeśli obecna koalicja będzie miała swego prezydenta można się spodziewać, że marzenia Nowackiej się zrealizują.

Komentatorzy polityczni wyliczyli, że legły za to w gruzach marzenia przedwyborcze Tuska. Z zapowiadanych 100 konkretów na 100 dni, 7 udało się tylko zrealizować. Ale za to po igrzyskach w Paryżu, rząd na co dzień organizuje nam swoje.

A świat, ten zwany cywilizowanym, popada w coraz większe skrajności. W wielu państwach już ustanowiono prawa, w myśl których głoszenie tezy, argumentów i wniosków sprzecznych z poglądami mainstreamowymi staje się karalne. Jeśli władza mówi, że tworzyć rodzinę mogą osobnicy o nieograniczonej liczbie płci, to wara każdemu, kto zechce to podważyć.

W świecie, gdzie trwa brutalna wojna, gdzie coraz mocniej państwa totalitarne umacniają swoją pozycję gospodarczą i militarną, ma wygrać w USA kandydatka Kamala Harris, dla której te sprawy nie są najważniejsze.

W globalnym świecie nie ma rzeczy niemożliwych. Polityka walki z ociepleniem i tzw. Zielony Ład może doprowadzić wkrótce do załamania porządku społecznego w wielu krajach. Promująca ją lewacka ideologia, jeśli zwycięży, doprowadzi do zatracenia wartości narodowych. Te, według nowej strategii, nie są już żadną wartością, a przeszkodą na drodze do nowego świata bez wiary, religii i płci.

Janusz Wolniak

Prezentowane w felietonie treści i poglądy należą do autora, nie są oficjalnym stanowiskiem Redakcji.

NSZZ „Solidarność” w zakładach pracy

W ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Solidarność i opór społeczny 1956–1989”, Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu zorganizowało ogólnopolską konferencję naukową pt. „Ogniwa zakładowe i sekcje branżowe NSZZ »Solidarność« 1980–1989/1990”.

W zamyśle organizatorów celem konferencji, która odbyła się z Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich,

Dr Grzegorz Waligóra (IPN) wprowadził do tematyki konferencji

było zaprezentowanie wyników badań dotyczących historii NSZZ „Solidarność” w dużych zakładach pracy i historii sekcji branżowych Związku w latach 1980–1989/1990.

Kilkudziesięciu naukowców z całej Polski przez dwa dni przedstawiło wyniki swoich badań. Nawet w długim artykule nie sposób tej tematyki ogarnąć, dlatego od razu dodam, że – jak zapowiedzieli organizatorzy – zebrane artykuły zostaną wydane w monografii wieloautorskiej.

Otwierając konferencję dr Grzegorz Waligóra, naczelnik wrocławskiego Oddziału IPN podkreślił, jak wielką rolę spełniły zakłady pracy w rozwoju kraju i Solidarności, a po 1989 roku stały się ofiarą transformacji gospodarczej.

Podczas konferencji badacze zajmowali się trzema zagadnieniami:

- dotyczącymi Sieci Organizacji Zakładowych NSZZ „Solidarność” Wiodących Zakładów Pracy,
- NSZZ „Solidarność” w zakładach pracy poza siecią 1980–1989/1990,
- sekcji branżowych i zawodowych NSZZ „Solidarność” 1980–1989/1990

W pierwszym bloku omówiono działalność NSZZ „Solidarność” w zakładach pracy tworzących sieć, takich jak: Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Bydgoszczy, Fabryka Łożysk Toczyńskich „Iskra” w Kielcach, Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek” w Katowicach, Zakłady Urządzeń Technicznych „Zgoda” w Świętochłowicach,

Stocznia Szczecińska im. A. Warskiego w Szczecinie, Stocznia Gdańska im. W. Lenina w Gdańsku, Zakłady Przemysłu Metalowego im.

Hipolita Cegielskiego w Poznaniu, Państwowa Fabryka Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL Rzeszów” w Rzeszowie, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL Świdnik” w Świdniku, Zakłady Mechaniczne „Ursus” w Warszawie, Kombinat Metalurgiczny Huta im. W. Lenina w Krakowie, Zaodrzańskie Zakłady Przemysłu

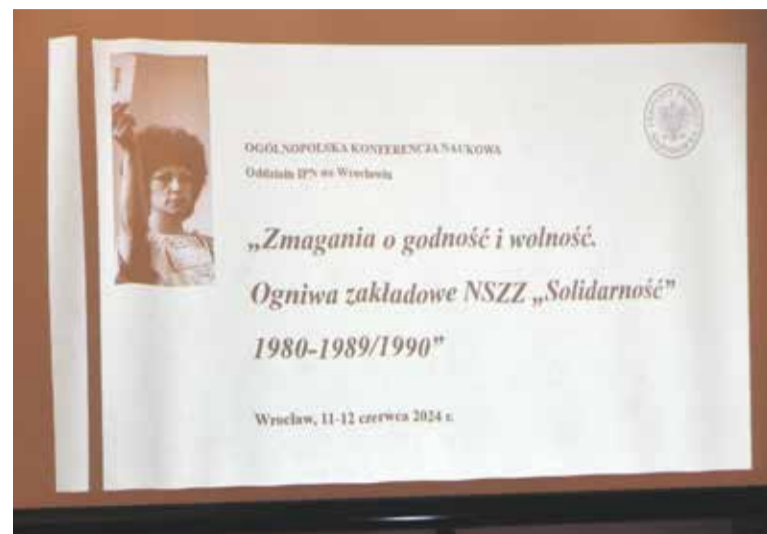
Metalowego „Zastal” w Zielonej Górze, Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Poltex” im. J. Marchlewskiego w Łodzi, Białostockie Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Fasty” w Białymstoku, Olsztyńskie Zakłady Opon Samochodowych „Stomil” w Olsztynie, Huta „Mała Panew” w Ozimku. Z siecią bardzo blisko współpracowały też takie zakłady,

jak: Zakłady Chemiczne „Zachem” w Bydgoszczy, PKS we Wrocławiu, Dolnośląskie Zakłady Wytwórcze Maszyn Elektrycznych „Dolmel” we Wrocławiu, Stocznia im. Komuny Paryskiej w Gdyni, Białostockie Zakłady Podzespołów Telewizyjnych „Unitra-Biazeł” w Białymstoku, Fabryka Samochodów Osobowych w Warszawie, Kopalnia Węgla Kamiennego „Katowice” w Katowicach.

Historycy omówili różne aspekty działalności sieci, skupiając się na jej genezie, funkcjonowaniu w ramach NSZZ „Solidarność”, pokazali różne koncepcje reform gospodarczych, samorządu pracowniczego, przedsiębiorstwa społecznego. Odnosili się też do działalności zakładów po 13 grudnia 1981 roku, a także do ich próby odbudowy po 1989 roku.

Łukasz Sołtyś (IPN) wygłosił referat pt. „Wrocławski (dolnośląski) wiodący zakład NSZZ »Solidarność« w Państwowej Fabryce wagonów »Pafawag« we Wrocławiu 1980–1989”

W drugim bloku zagadnień omawianych na konferencji była NSZZ „Solidarność” w zakładach pracy poza siecią 1980–1989/1990.

Zaprezentowano tu wyniki badań dotyczących historii wyróżniających się ogniw zakładowych NSZZ „Solidarność” w zakładach pracy (w tym uczelni wyższych, bibliotek, muzeów itp.) w dużych i średnich miastach.

Trzeci zaś blok tematyczny ogniskował się wokół sekcji branżowych i zawodowych NSZZ „Solidarność” 1980–1989/1990.

Zaprezentowane zostały wyniki badań dotyczących historii sekcji branżowych i zawodowych szczebla krajowego i regionalnego (geneza, działalność, ludzie, postulaty/koncepcje reform i ich realizacja, relacje z Krajową Komisją Porozumiewawczą / Komisją Krajową NSZZ „Solidarność”

i ministerstwami), w tym szczególnie Krajowych Komisji/Sekcji Koordynacyjnych NSZZ „Solidarność” pracowników: oświaty i wychowania, służby zdrowia, nauki (szkol-

Dr Łukasz Kamiński, (dyr. Ossolineum) – współorganizator konferencji

nictwa wyższego), pracowników przemysłu górniczego, chemicznego, włókienniczego, lekkiego, metalowego, portowych, PKS, komunikacji miejskiej.

OPRACOWAŁ JANUSZ WOLNIAK

Aktualności

Piknik, zabawa, konkursy

W miejscowości Łazy Małe w OW Oaza odbył się piknik zorganizowany przez Sekcję Emerytów NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk.

Wszystkich czekała wspaniała zabawa w rytm melodii do śpiewania i do tańca oraz ciekawe konkursy z nagrodami. Całość opracował i prowadził Ryszard Jurkanis. Ponadto organizatorzy zadbał o smaczne posiłki podawane przez bardzo sympatyczną obsługę.

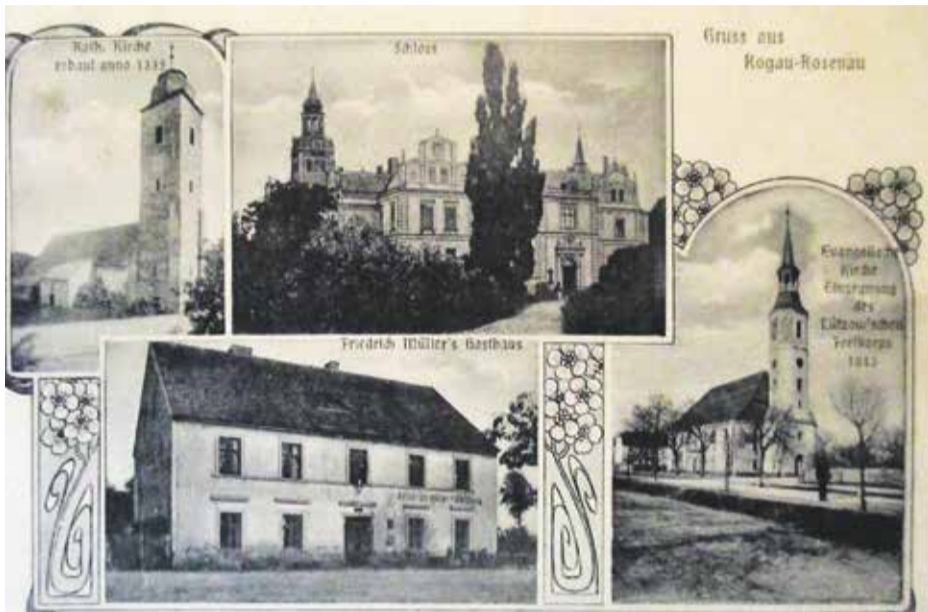
Pogoda postanowiła dostosować się do cudownej atmosfery.

To sympatyczne spotkanie uświetnili swoją obecnością Małgorzata Calińska-Mayer, radna Sejmiku dolnośląskiego oraz Kazimierz Kimso przewodniczący Zarządu Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”.

KAZIMIERZ NOWAK

Ratować piękno utracone

Dolny Śląsk to kraina, w której mamy jedną z największych w dzisiejszych granicach Polski ilość nie tylko fantastycznych zabytków sakralnych, ale i rezydencji – zamków, pałaców, dworów i bogatych willi.

Zamek w Rogowie na dawnej pocztówce

Niemniej wskutek działań ostatniej wojny, grabieży dokonywanych zarówno przez armię sowiecką, jak i polskich osadników oraz bezmyślnych aktów wandalizmu bezpowrotnie zniszczono około 800 zabytkowych obiektów.

Wielokrotnie w poszukiwaniu

go programu telewizyjnego sprzed lat – „kamienie mówią po polsku”. Taki zabytek miał przechłapanie – nie dość, że poniemiecki, to jeszcze pański, burżuazyjny. Należało zatem wynieść z niego wszystko, co przedstawiało jakąkolwiek wartość, a na końcu wykorzystać pałacową cegłę do własnych potrzeb. Insta-

łała do różnych rodów szlacheckich. W drugiej połowie wieku XIX właścicielem został zamożny kupiec z Wrocławia – August Fryderyk Lubbert. Na miejscu dawnego zameczku myśliwskiego Habsburgów wznosił w latach 1872–1873 dwukondygnacyjną, malowniczą budowlę. Jej ostat-

ku, dokonują rzeczy zdawałoby się niemożliwych. Zaprzyjaźniony restaurator z sąsiedztwa przedstawił mi kogoś takiego. W ten sposób poznałem Tomasza Ciasnochę, archeologa. Przed trzynastu laty w Rogowie Sobóckim Tomek kupił kawał popegeerowskiego terenu, a wraz z nim... miejsce po zamku. Tak, bo nawet ruin nie było, jeno porośnięta chaszczami hałda. Według dostępnych opisów była to budowla obronna, pierwotnie w stylu renesansowym. Zniszczona podczas wojny trzydziestoletniej w roku 1640 krótko potem została odbudowana, przebudowywano ją w II połowie wieku XVIII oraz w latach 1860 i 1913. Mieszkali tu przedstawiciele ważnych dla Śląska rodów, między innymi von Zedli-

Zamek w Rogowie Sobóckim, sfinks wyciągnięty z fosy

Tomasz Ciasnocha, archeolog, pan na zamku w Rogowie Sobóckim

tytułowego piękna utraconego odwiedzałem takie miejsca z kamerą telewizyjną lub aparatem fotograficznym. Dokumentując to, co pozostało, zestawiałem zastany obraz z dawnymi pocztówkami i archiwalnymi zdjęciami. Najwięcej szczęścia miały budowle wzniesione przez albo w czasach śląskich Piastów. Podobnie było z powszechnie znanymi i dużymi obiektami, takimi jak choćby pałac Schaffgotschów w Cieplicach. Kiepski los spotykał natomiast ziemiańskie siedziby rozsiane po wsiach, gdzie ideolodzy tzw. władzy ludowej ni czorta nie mogli lub nie potrafili udowodnić, że – tu użyję tytułu propagandowe-

lowanie w dawnych rezydencjach PGR-ów czasem ratowało budynek, na ogół jednak przedłużało tylko jego agonię. Przykładem wspomnianego wcześniej piękna utraconego – i to niestety nieodwołalnie – może być pałac w Zabrodziu, nieopodal Bielana Wrocławskich. Wioska powstała w XIV stuleciu i nale-

nimi właścicielami byli von Johnstonowie. Podczas walk o Festung Breslau pałac nieźle oberwał i choć służył po wojnie armii sowieckiej, bezpieki, PGR-owi i Stacji Hodowli Roślin, popadł

w końcu w ruinę. Ostatecznie zburzono go w latach sześćdziesiątych. Pozostał park ze stawem i dworskie zabudowania oraz fundamenty budynku, których jak na ironię pilnują dwie tabliczki z napisami „Uwaga! Wykopy” oraz „Zabytek chroniony prawem”. Od spotkanej w parku mieszkanki Zabrodzia usłyszałem: „panie, oni chcą odbudować zamek”. Nie dowiedziałem się jednak, kim są mityczni „oni” i jak niby chcą tego dokonać. Czas pokaże.

Na szczęście istnieją zapaleńcy, którzy mozolnie, krok po krocz-

zów, v. Reichenbachów, v. Gellhornów, v. Schickfussów. W XIX stuleciu właścicielami zostali Pucklerowie. Na ich zlecenie znany wówczas architekt Carl Lueddecke tchnął w zamek ducha neorenesansu południowego, zaś przebudowa ostatnia, już dwudziestowieczna, dokonana została w stylu renesansu holenderskiego. Nadszedł rok 1945, Rogów Sobócki znalazł się na linii frontu. Zamek i sąsiadujący z nim kościół zostały trafione pociskami z katuszy. Przez lata wypalone ruiny rezydencji stały

na terenie PGR-u. W roku 1966 wpisane nawet zostały do rejestru zabytków po to, by... wysadzić je w powietrze w 1972 r. Najwyraźniej zdaniem ówczesnego wojewódzkiego konserwatora zabytków „kamienie nie mówiły po polsku”. Pozostałości rozplantowano spychaczem i kiedy Tomasz Ciasnocha przejął to miejsce, jedyną pozostałość po budowlu stanowiło wzniesienie w części wschodniej

zyku niemieckim, z którego wynika, iż w roku 1375 wdowa po Bolku II Świdnickim, księżna Agnieszka, sprzedała Rogów w ręce prywatne. To znaczy, że wieś z zamkiem była wcześniej własnością Piastów świdnicko-jaworskich”. Tomasz ma pomysł na swój zamek. Ponieważ obiekt jest maksymalnie zrujnowany, archeolog chce go odbudować w wersji pierwotnej, z trzynastego wieku, bez późniejszych nawarstwień. Chce tego dokonać, używając takiego samego budulca, zaprawy i narzędzi, jakie stosowano w średniowieczu. „Jeśli to miejsce stanie się atrakcyjne i przyciągnie turystów” – mówi – „będę nadal archeologiem, będę oprowadzał ludzi, a przy okazji zarobię na dalsze prace”.

Świetna idea i oby udało się ją zrealizować.

MARCIN BRADKE

Za zgodą autora korzystałem z opracowania „Zamek w Rogowie Sobóckim”, autor Tomasz Ciasnocha, Sobótka 2023; Zdjęcia archiwalne i pocztówki przedstawiające zamek w Rogowie Sobóckim pochodzą ze zbiorów Tomasza Ciasnochy. Również wykorzystałem je za jego zgodą.

Detal z pałacu w Zabrodziu

PRZEGLĄD PRASY ZWIĄZKOWEJ

SOLIDARNOŚĆ ZAGŁĘBIA MIEDZIOWEGO

Pismo Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” (miesięcznik)
W lipcowym numerze możemy przeczytać wspomnienie o ks. Jerzym Popielusze autorstwa

Trwa akcja zbierania podpisów przeciwko Zielonemu Ładowi!

Agnieszki Rurak-Żeleźny. Przypomnijmy, że w tym roku będziemy obchodzić 40. rocznicę śmierci Patrona Solidarności. Autorka opisuje, jak ówczesna władza doprowadziła do jego śmierci.

– Operacja MSW, którą objęto Księdza Jerzego, nosiła kryptonim „Popiel”, osobiście nadzorował ją gen. Czesław Kiszczak. Chodziło o dotarcie do bezpośredniego otoczenia księdza oraz doprowadzenie go do załamania nerwowego. Pojawiły się też plany zwerbowania ks. Jerzego. Ponieważ jednak ten pomysł okazał się niewykonalny, liczone, że uda się wysłać księdza za granicę lub chociaż odsunąć go od spraw robotników i działań opozycji. Gdy i to się nie powiodło, zdecydowano o rozwiązaniu ostatecznym. Żywa reakcja społeczna na wieść o śmierci księdza była dla władz zaskoczeniem. Powszechnie żądanie,

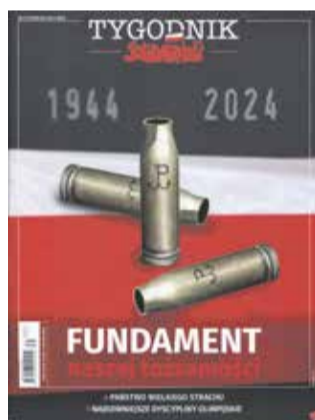
by sprawa została wyjaśniona, nagłaśnianie jej przez rozgłoszenie zachodnie spowodowało, że generał Czesław Kiszczak osobiście podjął decyzję o tym, że ciało musi być „odnalezione”. Naturalnie całą sprawą bardzo interesowali się towarzysze radzieccy. I byli wściekli. W Zalesiu odbyła się wspólna konferencja kierownictwa SB i KGB, na której towarzysze radzieccy określili działania SB jako „spartoloną robotę”. Zalecano, by pogrzeb odbył się w rodzinnej parafii. W „małej wiosce” nie narodziłby się kult męczennika. Tutaj jednak zadziałała mama Księdza Jerzego, decydując o tym, że pogrzeb ma się odbyć w Warszawie. Od grudnia 1984 roku do lutego 1985 roku trwał proces zabójców. Wydano wyroki więzienia, były one kilkakrotnie zmniejszane. Obecnie wszyscy oskarżeni: Grzegorz Piotrowski, Leszek Pękala, Waldemar Chmielewski oraz Adam Pietruszka są na wolności. Ksiądz Jerzy Popieluszko, patron NSZZ „Solidarność” został beatyfikowany w 2010 roku.

TYGODNIK SOLIDARNOŚĆ

W numerze z 30 lipca br. czasopisma NSZZ „Solidarność” w artykule „Kolekcjoner, dokumentalista” możemy przeczytać tekst Mateusza Wyrwicha o Szczepanie Rudce.

Bohater artykułu jest autorem kilkudziesięciu artykułów i dwóch książek dotyczących głównie historii wrocławskiej opozycji antykomunistycznej i prasy podziemnej. Dziennikarz opisuje drogę życiową, jaką przeszedł Rudka, o tym jak zajmował się kolportażem niezależnych wydawnictw oraz ich kolekcjonowaniem. Opisuje dramatyczne chwile stanu wojennego.

– Stan wojenny zastał Szczepana Rudkę i studentów Uniwersytetu Wrocławskiego w strajku. Pierwszymi akcjami Szczepana i jego kolegów było palenie listy studentów należących do NZS na Uniwersytecie, by nie dostała się w ręce SB, i kolportaż podziemnego pisma „Z dnia na dzień”, a także potyczka z siłami represji. (...) Od czerwca 1982 roku Szczepan Rudka skupił się na kolportażu. Studiując, obsługiwał kilkanaście „skrzynek” kolportażowych. Robił to również wówczas, kiedy już w 1986 roku po studiach rozpoczął pracę na politechnice. (...) Szczepan Rudka swoją podziemną działalność zakończył w maju 1989 roku. Rozpoczął pracę w Zarządzie Regionu NSZZ „Solidarność” Dolnego Śląska, skąd odszedł, gdy dostał się na studia doktoranckie i poświęcił się pracy naukowej.

WOLNA DROGA

Magazyn Branżowy. Dwutygodnik krajowej Sekcji Kolarzy NSZZ „Solidarność”.

Z artykułu „Mniej niż 100 minut” autorstwa PKP PLK w numerze 15 z 19 lipca br. dowiemy się jakie są planowane nowe połączenie w naszym regionie, dzięki którym będziemy mogli szybciej przemieszczać się koleją.

– Podróż pociągiem z Wrocławia do Międzyzlesia poniżej 100 minut? To możliwe! Podpisaliśmy umowy za ponad 117 mln zł na remont linii. Inwestycja realizowana jest ze środków budżetowych. Z efektów prac podróżni jadący ze stolicy Dolnego Śląska w kierunku Kłodzka, Międzyzlesia i Czech skorzystają już w grudniu tego roku. (...) W grudniu br. najszybszy pociąg dalekobieżny InterCity z Wrocławia do granicy polsko-czeskiej pojedzie w mniej niż 100 minut. To będzie najkrótsza w historii podróż tą linią. Skróci się również czas przejazdu pociągów regionalnych. Remont torów między Strzelinem a Międzyzlesiem pozwoli na podniesienie prędkości – nawet do 120 km/h na wybranych odcinkach. Przewidziane są roboty w zakresie kolejowym na 17 wiaduktach w Białym Kościele, Ziębicach, Raczycach, Kłodzku i Długopolu Górnym. Prace obejmą też 5 mostów, m.in. w Nieszkwowie i Białym Kościele. Poprawione będą również warunki przejazdu przez tunel w Długopolu-Zdroju.

Opr. JANUSZ WOLNIAK

Wydarzenia w obiektywie

FOT. JANUSZ WOLNIAK

Rocznica Wołynia

W latach 1943–1945 na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej ukraińscy nacjonaliści wymordowali od 80 do 120 tys. Polaków. Precyzyjna liczba ofiar nie jest możliwa do ustalenia. Przy pomniku odbyła się też modlitwa ekumeniczna, w której wziął też udział bp Jacek Kiciński. W obchodach we Wrocławiu pod pomnikiem-mauzoleum pomordowanej ludności polskiej na Kresach Płd.-Wsch. przez OUN i UPA wziął udział przewodniczący dolnośląskiej Solidarności Kazimierz Kimso. Były też poczty sztandarowe, w tym Regionu NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk.

FOT. JANUSZ WOLNIAK

Nagroda dla Niezłomnych

Nagrodę „Civitate Wratislaviensi Donatus”, czyli Honorowego Obywatela Wrocławia, od lat przyznaje Rada Miejska Wrocławia. Ten zaszczytny tytuł odebrała Barbara Labuda. Oprócz powyższej nagrody zostały też wręczone Nagrody Wrocławia. Wśród uhonorowanych znalazło się wiele zasłużone dla solidarnościowego i opozycyjnego środowiska stowarzyszenie zrzeszające działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych – Stowarzyszenie Niezłomni. W imieniu organizacji dyplom odbierał jej prezes Jan Winnik.

FOT. JANUSZ WOLNIAK

81. Tour de Pologne we Wrocławiu

Wyścig kolarski Tour de Pologne to najważniejsze wydarzenie sportowe organizowane każdego roku w Polsce, a zarazem promocja kolarstwa w kraju. 81. Tour de Pologne zaczął się w poniedziałek 12 sierpnia pod Halą Stulecia we Wrocławiu. Start właściwy rozpoczął się na Bielanych, skąd kolarze ruszyli do Karpacza. Przejazd przez ulice Wrocławia przyciągnął tłumy miłośników tego sportu. Na zdjęciu kolarze przejeżdżający przez ulicę Ślężną.

opr. jw

HUMOR

Na przystanku spotykają się dwaj koledzy.

– Jak ci się wiedzie? Ożeniłeś się wreszcie?

– Jeszcze nie.

– To na co czekasz?

– Na autobus.

○○○○

Na korytarzu pewnej firmy stoi pracownik przy niszczarce do dokumentów. Podchodzi do niego dyrektor z dokumentem w ręku. Na tym dokumencie pełno pieczętek i kilka podpisów.

Dyrektor mówi do pracownika:

– Wie pan, wstyd się przyznać, ale ja nie bardzo wiem, jak się to

obsługuje. Czy mógłby mi pan pokazać, jak to działa?

– Ależ oczywiście, panie dyrektorze!

Pracownik wziął dokument z ręki dyrektora, włożył do niszczarki, bzzziit i po wszystkim.

A dyrektor:

– To ja jeszcze jedną kopię poproszę!

○○○○

Przychodzi dwóch facetów obok Sejmu i słyszą jak wszyscy drą się: „Sto lat! Sto lat!”.

Jeden do drugiego:

– Ktoś tam chyba ma urodziny.

– Nie. Wiek emerytalny ustalają.

○○○○

Przychodzi facet do sklepu i pyta:

– Ma pani jakieś trudne puzzle?

– Łąka 500 elementów.

– Eee ... to na 5 minut...

– To może koń 1000 elementów?

– A to na 10 minut...

– No to najtrudniejszy zestaw

– zachód słońca 3000 elementów!

– To na 15 minut...

– Panie! Idź sobie pan do piekarni, kup bułkę tartą i poskładaj sobie z niej pan rogalika!

○○○○

Przychodzi facet do lekarza i mówi:

– Proszę pana ja mam tasiemca!

– To proszę jeść przez tydzień ciastka i popijać je mlekiem.

Po tygodniu przychodzi i mówi:

– Nie pomogło!

– To proszę pić samo mleko.

Na drugi dzień wychodzi tasiemiec i mówi:

– A ciacho gdzie?

○○○○

Nauczyciel wchodzi wściekły do klasy i mówi:

– Wszyscy idioci proszę wstać!

Wstaje tylko Jaś.

– Dlaczego uważasz się za idiotę? – pyta nauczyciel.

– Nie uważam. Tylko mi się pana żal zrobiło, jak pan tak sam stoi.

○○○○

– Zamawiał pan budzenie na siódmą?

– Tak – odpowiada zaspany facet.

– No szybciotko, bo już dziewiąta.

○○○○

Przychodzi łysy do wróżki

– Kula mówi że nigdy pan nie osiwieje.

○○○○

– Jak się nazywa uczucie, gdy kończy ci się kawa?

– Depresso.

HUMOR ZESZYTÓW SZKOLNYCH

Jan III Sobieski pokonał Turków pod Wietnamem.

****

Dwa przeciwległe punkty na Ziemi nazywamy biegunkami.

****

Gdyby Bell nie wynalazł fal, to dalej krzyczelibyśmy na odległość.

****

Bakteria jest mąta, lecz pod mikroskopem rośnie.

****

Droga, którą obrat Wokulski doprowadziła go do grobu.

****

Jagienka tyle ważyła, że gdy usiadła na orzechach, to zgmiotła je na miazgę.

****

Następnie Zbyszko dobił Rotgiera specjalnym nożem do dobijania.

****

Antek nie miał przed kim, więc wylewał tzy przed zwierzętami.

****

Rycerz średniowieczny był honorowy i zawsze dotrzymywał słowa. Kiedy obiecał coś damie serca to zawsze jej to zrobił, nawet gdy była mężatką.

****

Egipcjanie zapisywali wszystko na papierosach.

****

Wallenrod dał znak Aldonie, że już nie żyje.

Z CYKLU: MISTRZOWIE BHP

SUDOKU nr 64

Celem jest wypełnienie diagramu 9 × 9 w taki sposób, aby w każdym wierszu, w każdej kolumnie i w każdym z 9 pogrubionych kwadratów 3 × 3 (zwanymi „blokami” lub „podkwadratami”) znalazło się po jednej cyfrze od 1 do 9.

		5					3	
4		1	8		2			
	3	9	4					
3	4	6	9					5
		2				9		
9					3	1	6	2
					4	6	9	
			6		7	3		1
	7					4		

Jako rozwiązanie proszę podać cyfry z wyróżnionej kolumny. Wśród osób, które do 15 września 2024 r. nadesłały mailem na adres: redakcja.wroc@solidarnosc.org.pl lub pocztą prawidłowe rozwiązanie, rozlosujemy nagrodę książkową. W tytule maila proszę wpisać *Sudoku nr 64*.

Dziękujemy za nadesłane rozwiązania sudoku z poprzedniego numeru gazety. Książkę wylosował pan Mateusz. Gratulujemy. Nagrodę wyślemy pocztą.